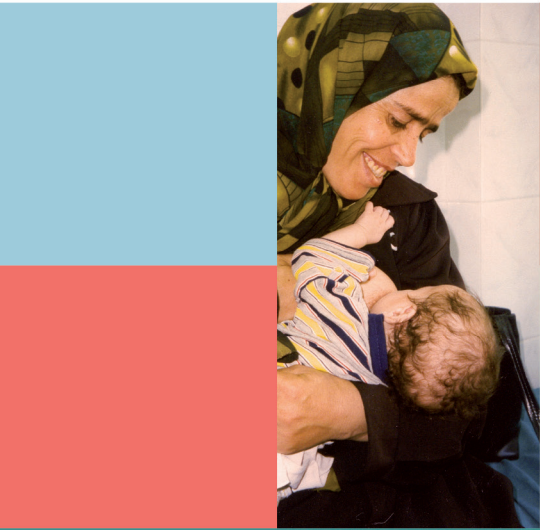

مراقبت از تکامل کودک

یادداشتهای آموزشی

World Health
Organization

unicef

وزارت بهداشت، درمان
و آموزش پزشکی
دفتر سلامت جمعیت، خانواده و مدارس
اداره سلامت کودکان

دانشگاه علوم پزشکی
و خدمات بهداشتی درمانی تبریز
معاونت بهداشت

ترجمہ زیر نظر:

دکتر محمد برزگر

گروہ مترجمین:

دکتر سیف الہ حیدرآبادی – دکتر علیرضا نیک نیاز – دکتر نسرين براهنی

دکتر محمد مہدی منزوی – دکتر مژگان توسلی – ناهید حسنی خیابانی

* ویرایش دوم:

دکتر سیف الہ حیدرآبادی – دکتر نسرين براهنی

WHO Library Cataloguing-in-Publication Data

Care for child development: improving the care of young children.

Contents: Participant manual – Counseling cards – Facilitator notes – Guide for clinical practice – Framework for monitoring and evaluation – Poster – CD-ROM with course materials, presentations, reviews and videos.

1. Child development. 2. Health personnel – education.
3. Delivery of health care. 4. Teaching materials. I. World Health Organization.

ISBN 978 92 4 154840 3 (NLM classification: WS 105)

© **World Health Organization 2012**

All rights reserved. Publications of the World Health Organization are available on the WHO web site (www.who.int) or can be purchased from WHO Press, World Health Organization, 20 Avenue Appia, 1211 Geneva 27, Switzerland (tel.: +41 22 791 3264; fax: +41 22 791 4857; e-mail: bookorders@who.int).

Requests for permission to reproduce or translate WHO publications – whether for sale or for noncommercial distribution – should be addressed to WHO Press through the WHO web site (http://www.who.int/about/licensing/copyright_form/en/index.html).

The designations employed and the presentation of the material in this publication do not imply the expression of any opinion whatsoever on the part of the World Health Organization concerning the legal status of any country, territory, city or area or of its authorities, or concerning the delimitation of its frontiers or boundaries. Dotted lines on maps represent approximate border lines for which there may not yet be full agreement.

The mention of specific companies or of certain manufacturers' products does not imply that they are endorsed or recommended by the World Health Organization in preference to others of a similar nature that are not mentioned. Errors and omissions excepted, the names of proprietary products are distinguished by initial capital letters.

All reasonable precautions have been taken by the World Health Organization to verify the information contained in this publication. However, the published material is being distributed without warranty of any kind, either expressed or implied. The responsibility for the interpretation and use of the material lies with the reader. In no event shall the World Health Organization be liable for damages arising from its use.

Printed in Malta

بسمه تعالی

..... مقدمه

سالهای ابتدای کودکی مهم ترین سال های حیات است و تجربیات این سال ها زیربنای زندگی آینده هر انسانی خواهد بود.

تکامل ابتدای کودکی شامل حیطه های مختلفی از قبیل شناختی، گفتاری، احساسی، اجتماعی، جسمی، روانی و معنوی می باشد که همگی قویا بستگی به نوع مراقبت های اولیه ای دارد که کودک از محیط پیرامونی خود دریافت می کند.

یافته های علمی نشان می دهند بسیاری از کودکان زیر ۵ سال از رسیدن به حداکثر پتانسیل تکاملی خود که تعیین کننده سلامت، رفاه اجتماعی اقتصادی و آینده خوب او در سراسر زندگی است، باز می مانند.

کتاب مراقبت از تکامل کودکان، افراد مرتبط با رشد و تکامل اوان کودکی از جمله والدین، مربیان مهد کودک، مدد کاران و... را در این راه یاری خواهد داد.

این کتاب به گونه ای طراحی شده تا آموزش گیرنده با امکانات در دسترس، حتی در وضعیتهای دشوار و امکانات ضعیف با آموزش مهارتهای مناسب، احساس خوب و اطمینان بخشی در مورد مراقبت از تکامل کودک خود داشته باشند.

دکتر سیدحامد برکاتی

مدیرکل دفتر سلامت جمعیت، خانواده و مدارس

وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی

مراقبت از تکامل کودک

یادداشتهای آموزشی

World Health
Organization

وزارت بهداشت، درمان
و آموزش پزشکی
دفتر سلامت جمعیت، خانواده و مدارس
اداره سلامت کودکان

دانشگاه علوم پزشکی
و خدمات بهداشتی درمانی تبریز
معاونت بهداشت

عناوین

iv	سابقه
۱	آموزش بر اساس مدل مراقبت از تکامل کودک
۱	برنامه های آموزشی
۲	برنامه کار نمونه
۴	ملزومات دوره
۴	آموزشیاران
۴	واحدهای ارائه خدمت
۵	ایزار و تدارکات
۶	اسباب بازی و مواد
۷	آموزشیار کیست؟
۷	شما به عنوان آموزشیار چه کاری انجام می دهید؟
۸	مطالب یادداشت های آموزشیار چگونه به شما کمک می کنند؟
۹	یادداشت های آموزشیار برای فعالیتهای کلاسی
۱۰	افتتاحیه
۱۰	ثبت نام
۱۰	نکات قابل توجه در افتتاحیه
۱۰	معرفی شرکت کنندگان
۱۰	اطلاعیه های اجرایی
۱۱	مقدمه
۱۱	معرفی مطالب
۱۱	مراقب کیست؟
۱۱	مراقبت از تکامل کودک
۱۲	بحث : مراقبت از تکامل کودک
۱۵	توصیه هایی برای مراقبت از تکامل کودک
۱۷	بحث : استفاده از کارتهای مشاوره
۱۹	تمرین ویدئویی: توصیه هایی برای بازی و برقراری ارتباط
۲۰	تمرین : ساخت اسباب بازی
۲۲	مشاوره با خانواده
۲۲	خوشامدگویی به مراقب و کودک
۲۳	تمرین : آشنایی با کودک و مراقب

عناوین

۲۴	نگاه کنید ، سوال کنید و گوش بدهید : شناخت تمرینات مراقبتی
۲۶	تحسین و راهنمایی : ارتقاء تمرینات مراقبتی
۲۶	تحسین مراقب
۲۶	راهنمایی مراقب
۲۸	تمرین ایفای نقش : راهنمایی مراقب
۳۰	کمک به حل مشکلات
۳۱	تمرین ایفای نقش : کمک به حل مشکلات
۳۲	پی گیری مراقب و کودک
۳۳	تمرین ویدئویی : شناخت و کمک به حل مشکلات
۳۵	ضمایم
۳۶	ضمیمه الف . کارت های تمرین
۳۶	دسته ۱ - بحث : مراقبت از تکامل کودک
۳۹	دسته ۲ - بحث : استفاده از کارتهای مشاوره
۴۲	ضمیمه ب . مطالبی برای تکثیر
۴۳	چک لیست
۴۵	کنترل شنوایی و بینایی کودک

سابقه

هر سال ۷/۶ میلیون کودک در جهان می میرند. بیش از ۲۵ برابر این تعداد یعنی بیش از ۲۰۰ میلیون کودک زنده می مانند ولی به حداکثر ظرفیت انسانی خود نمی رسند. در نتیجه کشورهای آنان حدود ۲۰ درصد از نیروی مولد افراد بزرگسال را از دست می دهد. مراکز بهداشتی، کارکنان بهداشتی، مهدکودک ها و سایر مراکز جامعه نقش مهمی در پیشبرد تکامل کودکان کم سن و سال بر عهده دارند.

بسته **مراقبت از تکامل کودک** بر اساس بهترین تحقیق بر روی تکامل کودک پایه ریزی شده است. این تحقیق نشان می دهد که رویکردهای جامع با هدف قرار دادن تغذیه، سلامت و تکامل روانی - اجتماعی کودک، روش های موثری هستند.

مراقبین و خانواده ها برای تقویت رشد و تکامل کودکان از طریق فعالیتها و تعامل های روزانه، در بهترین جایگاه قرار دارند. ولی آنها نیاز به حمایت دارند. راهنمایی و حمایت خانواده ها توسط کارکنان بهداشتی و سایر مشاورین باعث می شود تا عملکرد پاسخ دهنده مراقبت از کودکان بهتر شود.

دوره **مراقبت از تکامل کودک** افرادی را که با خانواده ها در جهت افزایش رشد سالم و تکامل روانی - اجتماعی کودکان کار می کنند آماده می سازد.

اجرای دوره **مراقبت از تکامل کودک** در مقیاس وسیع، فواید عمومی بهداشتی و اجتماعی قابل توجهی بخصوص برای آن دسته از کودکان و خانواده هایی که بیشترین نیاز را به آن دارند، خواهد داشت.

آموزش بر اساس مدل مراقبت از تکامل کودک

مطالبی که از آموزش بر اساس مدل **مشاوره خانواده برای مراقبت از تکامل کودک** پشتیبانی می کنند شامل موارد زیر است:

- توصیه های ساده توسط کارکنان بهداشتی و سایر مشاورین می تواند باعث شود تا خانواده ها رشد، سلامت و تکامل کودکان خود را بهبود بخشند.
- کتاب **راهنمای آموزشی** برای شرکت کنندگان در زمینه مشاوره با خانواده ها در مورد **مراقبت از تکامل کودک** همراه با ابزارهای شغلی برای هدایت فرایند مشاوره.
- **یادداشت های آموزشی** (این کتابچه) و راهنمای تمرینات بالینی برای پشتیبانی فعالیت های کلاسی و بالینی.
- یک ویدئو در مورد **مراقبت از تکامل کودک** برای نشان دادن فعالیت های توصیه شده در مورد تحریک تکامل کودک و نشان دادن مشکلات احتمالی در مراقبت (همراه با CD-Rom).
- سخنرانی ها با پاورپوینت برای استفاده در **مراسم افتتاحیه و سمینارهای فنی** برای توضیح شواهد (تئوری و تحقیق) مداخله در **مراقبت از تکامل کودک** در مناطق محروم (همراه با CD-Rom).

پشتیبان های دوره عبارتند از:

- چارچوبی برای پایش و ارزشیابی.
- مطالبی از منابع دیگر برای پایش و ارزشیابی.
- بروشور تبلیغاتی و CD-Rom برای معرفی **مراقبت از تکامل کودک** در برنامه های منطقه ای، ملی و استانی.
- کشورها می توانند برای مطابقت دادن مداخلات **مراقبت از تکامل کودک** با شرایط بومی و مجموعه های بهداشتی و اجتماعی مختلف راهنمایی دریافت کنند.

برنامه های آموزشی

ابزارهای زیر راهنمای هدایت برنامه های آموزشی در مورد **مراقبت از تکامل کودک** هستند :

- برنامه کار نمونه
- نیازهای دوره آموزشی:
 - آموزشها
 - واحدهای ارائه خدمت
 - ابزار و تدارکات
 - اسباب بازی های خانگی و مواد

برنامه های آموزشی

برنامه نمونه برگزاری کارگاه

روز اول	عنوان	روش	صفحات جزوه	آموزشیار
۹-۸	افتتاحیه ثبت نام نکات قابل توجه در افتتاحیه معرفی شرکت کنندگان اطلاعیه های اجرایی	مقدمات سخنرانی با پاورپوینت		
۱۰/۱۵-۹	مقدمه مراقب کیست؟ مراقبت از تکامل کودک بحث : مراقبت از تکامل کودک	خواندن جزوه بحث	۹-۱	
۱۰/۳۰-۱۰/۱۵	صرف چائی			
۱۱/۱۵-۱۰/۳۰	توصیه هائی برای مراقبت از تکامل کودک نمایش ویدئویی: توصیه هائی برای بازی و برقراری ارتباط بحث: استفاده از کارت های مشاوره	خواندن جزوه بحث ویدئو	۲۳-۱۰	
۱۲-۱۱/۱۵	تمرین: عروسک سازی	نمایش تمرین	۲۵-۲۴	
۱۳-۱۲	ناهار			
۱۵-۱۳	تمرین بالینی: بازی و برقراری ارتباط با کودکان	تمرین بالینی (بخش بیماران بستری)		
۱۵/۱۵-۱۵	صرف چائی			
۱۵/۴۵-۱۵/۱۵	گزارش: بازی و برقراری ارتباط با کودکان	بحث		
۱۶-۱۵/۴۵	مشاوره با خانواده در مورد مراقبت از تکامل کودک تمرین: کودک و مراقب را مشخص کنید	خواندن جزوه تمرین	۲۸-۲۶	
۱۷-۱۶	نگاه کنید، سؤال کنید، و گوش دهید : مشخص کنید: تمرینات مراقبت را مشخص کنید تحسین کنید و راهنمایی کنید: تمرینات مراقبت را بهتر کنید تمرین ایفای نقش : مراقب را راهنمایی کنید	خواندن جزوه بحث	۳۷-۲۹	

روز دوم	عنوان	روش	صفحات جزوه	آموزشیار
۱۱-۸	تمرین بالینی: مشاوره با خانواده	تمرین بالینی (در کلینیک سرپائی)		
۱۱/۱۵-۱۱	صرف چائی			
۱۲-۱۱/۱۵	گزارش: مشاوره با خانواده	بحث ویدئو و تصاویر		
۱۳-۱۲	ناهار			

برنامه های آموزشی

روز دوم	عنوان	روش	صفحات جزوه	آموزشیار
۱۵-۱۳	کمک به حل مشکلات تمرین ایفای نقش : به حل مشکلات کمک کنید تمرین ویدئویی: مشکلات را مشخص کرده و به حل آنها کمک کنید	خواندن جزوه بحث ایفای نقش ویدئو	۴۳-۳۸	
۱۵/۱۵-۱۵	صرف چائی			
۱۶-۱۵/۱۵	پی گیری مراقب و کودک تمرین ویدئویی: به حل مشکلات کمک کنید	خواندن جزوه ویدئو	۴۵-۴۴	
۱۷-۱۶	برای آموزشیاران و تصمیم گیران: سمینار فنی ۱	سخنرانی با پاورپوینت بحث		

روز سوم	عنوان	روش	صفحات جزوه	آموزشیار
۱۱-۸	تمرین بالینی: مشاوره خانواده و کمک به حل مشکلات	تمرین بالینی (در کلینیک سرپائی)		
۱۱/۱۵-۱۱	صرف چائی			
۱۲-۱۱/۱۵	گزارش: مشاوره خانواده و کمک به حل مشکلات	بحث ویدئو و تصاویر		
۱۳-۱۲	ناهار			
۱۴-۱۳	برای آموزشیاران و تصمیم گیران: سمینار فنی ۲	سخنرانی با پاورپوینت بحث		

نیازهای دوره

آموزشیاران

- برای هر گروه ۱۲ نفره شرکت کنندگان، دو **آموزشیار** (برای هر ۶ شرکت کننده یک نفر آموزشیار) برای هدایت فعالیت های کلاسی
- یک **مربی بالینی** برای هر گروه ۱۲ نفره شرکت کنندگان برای هدایت جلسات بیماران بستری و سایر جلسات بالینی
- **مدیر دوره** برای مدیریت وظایف اجرائی، حمل و نقل، هماهنگی با بخش های بستری و درمانگاه (یا سایر قسمتها)، و کمک به آموزش آموزشیار ها.

واحدهای ارائه خدمت

- کلاس با میز و صندلی
 - در هر کلاس حداکثر ۱۲ شرکت کننده بعلاوه دو نفر آموزشیار و مشاهده گران
 - سه پایه ایزل با کاغذ، میز برای گذاشتن تدارکات، پروژکتور (لیست کامل تجهیزات و تدارکات را در جدول زیر مشاهده کنید)
- بخش بیماران بستری همراه با کودکان
- حداقل ۱۲ کودک برای نشان دادن و تمرین برای هر گروه شرکت کننده
- تسهیلات بهداشتی (درمانگاه) یا مکانهای دیگر با مراقبین و کودکان
 - با حداقل ۱۳ جفت مراقب و کودک (هر چه بیشتر باشد بهتر است)
 - اتاق یا فضای مجزا با میز و صندلی یا نیمکت برای مشاهده مراقبین و کودکان
- برنامه های تدارکاتی
 - برای ناهار و صرف چائی
 - حمل و نقل به کلینیک ها
 - تجهیزات و تدارکات (جدول زیر را ببینید)

نیازهای دوره

جدول تجهیزات و تدارکات

موضوع	تعداد	پیشنهادهای
پروژکتور LCD (برای نشان دادن ویدئوها و تصاویر)	۱/ اتاق	توجه: اگر پروژکتور LCD وجود ندارد، یک مونیتور تلویزیون و یک سی دی رام یا دستگاه ویدئو تهیه کنید
کامپیوتر	۱/ اتاق	ایتم بالائی را ببینید
سی دی رام مراقبت از تکامل کودک	یک ست / اتاق	قسمت های ۱ و ۲- سی دی رام یا ویدئو، بسته به وسیله موجود
کتاب راهنمای شرکت کننده	یک / به هر نفر	رنگی یا سیاه و سفید
کارت های مشاوره	یک بسته / به هر نفر	در صورت امکان رنگی باشند و بسته بندی شوند و یا به روش دیگری به هم وصل شوند
یادداشت های آموزشی	۱/ به هر آموزشیار	به منظور قراردادن در دفتر یادداشت پانچ شوند و در صورت امکان رنگی باشد (مجزا از صفحات کتاب راهنما)
راهنمای تمرین بالینی	۱/ به هر مربی بالینی و مدیر دوره	
چک لیست ها	۵/ به هر شرکت کننده بعلاوه ۱۰ تا اضافی به ازای هر اتاق	در صورت موجود بودن دستگاه کپی، می توان کپی های بیشتری را به این حداقل مقدار اضافه کرد.
قلم مارکر (۶)	یک بسته / اتاق	
سه پایه ، کاغذ	یک بسته / اتاق	
چسب یا میخ پلاستیکی (برای چسباندن به دیوار)	یک بسته / اتاق	
قلم های مارکر با رنگ های مختلف	۶/ به هر اتاق	
دسته های کارت رنگی برای درست کردن کارت نام	۱/ به هر نفر	
کارت های رنگی برای درست کردن کارت های تمرین	۵۰	کارت ها را می توان چاپ کرد و قبل از شروع درس برید (پیوست الف راهنمای آموزشی را ببینید)
برچسب اسامی	۱/ به هر نفر	۱/ به هر نفر = به هر شرکت کننده و آموزشیار
کیف حمل (متناسب با کاغذهای A۴ و تدارکات)	۱/ به هر نفر	کیف برای مشاورین جهت حمل مواد و اسباب بازی ها مورد نیاز است
خودکار / مداد	۲/ به هر نفر	مداد اضافی برای گروه
مداد تراش (کوچک)	۱/ به هر نفر	
سیم رابط و آداپتور برای شرکت کنندگان اروپائی	۳	
مداد تراش، منگنه، پانچ کاغذ	یک دست	
اتصالات (دفتر یادداشت) - به عمق ۴ سانت	یک / به هر شرکت کننده / مشاهده گر	برای آموزشیار / مشاهده گر
اسباب بازی (نمونه ها ساخته شده اند)	یک بسته / به هر اتاق	لیست پیوستی را ببینید
مواد برای شرکت کننده ها جهت ساختن عروسک	یک بسته / به هر دو شرکت کننده	لیست پیوستی را ببینید
عروسک (یا جایگزین)	یک / به هر سه نفر شرکت کننده	عروسک های ساده بکار رفته در آموزش (در صورت عدم دسترسی استفاده از سه حوله به جای برخی یا تمام عروسکها)
گواهی	۱/ به هر نفر	برای شرکت کنندگان و آموزشیاران
چیز دیگری؟		

نیازهای دوره

اسباب بازی و مواد

اسباب بازی های نمونه	مواد مورد نیاز
اسفنج (زبر و صاف)	اسفنج
جغجغه	پارچ پلاستیکی دردار و سنگ های کوچک، نوارهای پلاستیکی و سایر چیزها برای ایجاد صدا در داخل آن
فنجان های دسته دار روی هم گذاشتنی پلاستیکی یا فلزی	فنجان های دسته دار روی هم گذاشتنی پلاستیکی یا فلزی (با اندازه ها و شکل های متفاوت، حداقل سه عدد در هر بسته)
حلقه نخ دار	تعدادی حلقه (مثلا نوارهای پلاستیکی یا قرقره ها) بسته شده با تکه نخ رنگی
ظروف دردار	ظروف دردار به اندازه ای کوچک که کودک به راحتی در آن را بردارد و بگذارد
اشیا فلزی برای کوبیدن به هم و انداختن	ظروف فلزی، درپوش ، کاسه، بشقاب، فنجان و قاشق های چوبی
پارچه برای بازی دالی موشه	پارچه کتان تمیز برای پنهان کردن اشیاء و صورت
عروسک صورت دار دست ساز	پارچه، نخ، سوزن و قیچی
تعدادی جعبه ، کاسه، ظروف خالی همراه با اشیاء بی خطر و کوچک مانند گیره لباس	جعبه ، کاسه یا سایر ظروف برای گذاشتن و در آوردن اشیاء، گیره لباس و سنگ
اشیایی که داخل هم می روند (کاسه، فنجان، جعبه)	کاسه و فنجان فلزی یا پلاستیکی و سایر اشیایی که داخل هم می روند برای روی هم گذاشتن
تصاویر	عکس هایی از مجلات یا مژیک برای نقاشی روی کاغذ
جورچین صورت	عکس صورت از مجلات یا نقاشی شده روی مقوا که به ۳ تا ۵ تکه بریده شده اند.
دایره، مربع و مثلث های رنگی برای دسته بندی بر اساس شکل و رنگ	مقوا یا جلد مجلات، چسب، قیچی، کاسه یا سایر ظروف برای دسته بندی شکل ها
توپ	توپ کوچک و نرم
گچ و سنگ صاف برای نوشتن	گچ و سنگ صاف
کتاب	صفحاتی با نوشته و تصاویر- پانچ شده و به هم وصل شده

سایر وسایل لازم برای ساختن عروسک

قیچی	ماژیک	جعبه های پلاستیکی برای وسایل
مقوای رنگی	پانچ	کیف های پلاستیکی برای دسته بندی اسباب بازی و بردن آنها به کلینیک
مقوای جعبه	چسب	مایع ظرفشویی برای تمیز کردن اسباب بازی ها

آموزشیار کیست؟

آموزشیار به شرکت کنندگان کمک می کند تا مهارت های ارائه شده در دوره **مشاوره با خانواده در مراقبت از تکامل کودک** را یاد بگیرند. شرکت کنندگان در این دوره شرکت می کنند تا مهارت های حمایت از خانواده را یاد بگیرند، خانواده هایی که سعی می کنند کودکانی سالم، توانمند و شاد تربیت کنند.

در این دوره، شما به عنوان آموزشیار نشان خواهید داد که یک مشاور چه کاری باید انجام دهد، بحث ها را هدایت کرده و به شرکت کنندگان کمک خواهید کرد تا مهارت ها را تمرین کنند و به آنها پس خوراند خواهید داد. شما همچنین تمرینات بالینی را در بخش بیماران بستری و درمانگاه سرپائی سازماندهی و نظارت خواهید کرد. شما به شرکت کنندگان هرگونه کمک لازم را خواهید نمود تا با موفقیت دوره را تکمیل کنند و مهارت های لازم را یاد بگیرند و بدین وسیله قادر خواهند بود به ارتقاء تکامل کودکان در جامعه کمک کنند.

کتاب راهنما، چک لیست و سایر مطالب ساختار فرایند آموزش مهارت های مورد نیاز مشاور را فراهم می سازد. وظیفه شما تسهیل استفاده از این مطالب است.

نسبت یک آموزشیار به ازای ۵ تا ۶ نفر شرکت کننده به این علت توصیه می شود که آموزشیار توجه کافی را در دوره روی شرکت کنندگان داشته باشد تا آنها اطلاعات و مهارت های لازم را کسب کنند. دو نفر آموزشیار به صورت یک تیم با یک گروه از شرکت کنندگان کار می کنند.

شما به عنوان یک آموزشیار چه کار انجام خواهید داد؟

به عنوان یک آموزشیار شما سازماندهی، تشویق و مدیریت می کنید:

برای سازماندهی:

- مطمئن شوید که هریک از شرکت کننده ها نحوه کار با استفاده از مطالب و کارهای مورد انتظار از وی در هر تمرین را درک کرده است.
- به سؤالات پاسخ دهید و موارد مبهم را توضیح دهید.
- بحث های گروهی، تمرینات ویدئویی، نمایش ها و تمرینات ایفای نقش را هدایت کنید.
- کار و میزان مشارکت هر شرکت کننده را ارزیابی کنید.
- به شرکت کنندگان کمک کنید تا مهارت آموخته شده در دوره را در کار خود بکار گیرند.
- در جلسات بالینی توضیح دهید تا چه کاری انجام دهند، و مدل خوبی از مهارت های بالینی و برقراری ارتباط را به آنها نشان دهید.
- در کلاس و جلسات بالینی بر حسب نیاز راهنمایی کرده و پس خوراند بدهید.

برای تشویق:

- شرکت کنندگان و گروه را به خاطر بهبود عملکرد و تکمیل مهارت های جدید خود تحسین کنید. خانواده ها و کودکان جامعه آنها به این مهارت ها وابسته اند.
- شرکت کنندگان را تشویق کنید تا تمرکز بر گام های پیشرفت خود و درک اهمیت آنچه یاد می گیرند، بر مشکلات اولیه یادگیری مهارت های جدید، فائق آیند.

آموزشیار کیست؟

برای مدیریت:

- برای تامین کلیه وسایل مورد نیاز روزانه از قبل برنامه ریزی کنید.
- مطمئن شوید که انتقال از کلاس به جلسات بالینی و برگشت دو باره بخوبی صورت می گیرد.
- پیشرفت هر یک از شرکت کنندگان را پایش کنید.
- برای تعیین میزان پیشرفت روزانه با تیم آموزشیاران کار کنید.

یادداشت های آموزشیار چه کمکی به شما می کند؟

یادداشت های آموزشیار شما را طی جلسات کلاسی راهنمایی می کنند. آنها به شما نشان می دهند که چگونه **کتاب راهنمای شرکت کنندگان** و سایر مطالب را بکار گیرید. آنها **اهداف** تمرینات را توضیح می دهند و **آیتم هائی** را که باید برای جلسه آماده کنید لیست می کنند. آنها طی **فرایند** جلسه ای که با شرکت کنندگان دارید شما را هدایت می کنند.

برای آماده کردن خود برای یک روز کاری:

- **یادداشت های آموزشیار** و مطالب مرتبط در کتاب **راهنما** را مطالعه کنید.
- با همکار آموزشیار خود ملاقات کنید تا مسائل مورد نیاز جلسه و اینکه چه کسی برای چه فعالیتی آماده خواهد شد را مشخص کنید. در روی برگ برنامه کاری نام آموزشیار مسئول تکمیل کننده هر جلسه را در فضای خالی مربوطه یادداشت کنید.
- تدارکات و سایر آیتم های مورد نیاز هر جلسه را گردآوری و سازماندهی کنید.
- ایفای نقش ها ، نمایش ها و سایر فعالیت هائی را که برای شما تازه هستند ، تمرین کنید.
- سؤالات احتمالی شرکت کنندگان را مشخص کنید و تمرین کنید که چگونه به آنها پاسخ خواهید داد.
- هنگام برگزاری جلسه بالینی، وظایفی را که باید انجام شود، مرور کرده و کارکنان را آماده کنید. (**راهنمای تمرینات بالینی** را ملاحظه کنید).
- به مربی بالینی کمک کنید تا به شرکت کنندگان کمک کنند تا فعالیت ها را انجام دهند و هنگام جلسات بالینی به آنها پس خوراند بدهند.

یادداشتهای آموزشی برای فعالیت های کلاسی

افتتاحیه

ثبت نام

ثبت نام شرکت کنندگان را در هنگام ورود تکمیل کنید.

نکات قابل توجه افتتاحیه

به شرکت کنندگان خوشامد بگویید. اگر یک افتتاحیه رسمی است میهمانان را معرفی کنید. برنامه مراسم را تکمیل کنید. در صورت مناسب بودن موقعیت، دوره را با استفاده از اسلایدهای سخنرانی **مراسم افتتاحیه**، معرفی کنید. (در CD-ROM در قسمت مراسم افتتاحیه و سمینارهای فنی سخنرانی را ملاحظه کنید.)

معرفی شرکت کنندگان

سپس خود و آموزشیار همکاران را معرفی کنید. نام خود و همکاران را روی چارت سه پایه بنویسید. با خط کشیدن زیر نام خود مشخص کنید که شرکت کنندگان با چه نامی شما را صدا بزنند. (مثل پروفیسور کندی، یا Mary یا دکتر کندی).

اطلاعات مختصری راجع به مقام سازمانی خود ارائه کنید. (مثل مسئول سلامت یونیسیف، مسئول تکامل منطقه ای و مسئول برنامه کشوری WHO) اطلاعات بیشتر در مورد شما و شرکت کنندگان در طی دوره ارائه خواهد شد. سپس از تک تک شرکت کنندگان بخواهید که این کار را انجام دهند. از آنان بخواهید که در گروه درباره محل زندگی و شغل و مسوولیت فعلی خود صحبت کنند.

از آموزشیاران و شرکت کنندگان بخواهید که با استفاده از کارتها و مارکرها اسامی خود را روی یک کارت تا شده (card tent) و یک برچسب بنویسند. سپس این کارتها را روی میز در مقابل هر شرکت کننده قرار دهید.

اطلاعیه های اجرایی

قبل از شروع دوره نحوه اجرای آنرا شرح دهید. مثلاً:

- برنامه روزانه (زمان شروع و خاتمه، زمان ناهار)
- امکانات (ناهار خوری، توالتها، تلفنها، کامپیوترها، دستگاه کپی)
- تعداد شرکت کنندگان پیش بینی شده (هر روز برای کل دوره)
- میزان پرداخت برای مسافرت و سایر هزینه ها

توجه کنید که یادداشتهای آموزشیار به فصلهایی در کتاب راهنمای شرکت کنندگان مربوط است. قسمت پایین صفحات بعدی، فصل و صفحه مربوطه در کتاب راهنمای شرکت کنندگان آورده شده است.

مقدمه

معرفی مطالب درسی

کتاب راهنما، کارتهای مشاوره و چک لیست را بین شرکت کنندگان دست به دست کنید. یک شرکت کننده را انتخاب کنید که شروع به خواندن قسمت مقدمه کند (صفحه ۱ **کتاب راهنما**). از نفر بعدی بخواهید که خواندن را ادامه دهد و همین طور نفرات بعدی. از شرکت کنندگان بخواهید تا بقیه **کتاب راهنما** و تمرینات را از روی متن **کتاب راهنما** بخوانند. در صورت نیاز سوالات را پاسخ دهید و از پاسخهای واضح و کوتاه استفاده کنید. برای حفظ توجه گروه، از یک شرکت کننده بخواهید که یک پاراگراف یا قسمت کوتاه را بخواند و سپس سریعاً به نفر بعد منتقل کنید.

مراقب چه کسی است؟

شرکت کنندگانی که در مورد مشاوره خانواده ها درباره **مراقبت از تکامل کودکان** آموزش می بینند ممکن است در شرایط متفاوتی مشغول به کار و یا داوطلب باشند. آنها ممکن است خانواده ها را در مرکز مراقبت از کودکان، برنامه های تغذیه ای، در یک بیمارستان یا یک نمایشگاه سلامت ملاقات کنند. در پایان این فصل در موارد ذیل بحث و سوال کنید :

- مراقبینی که احتمالاً مشاوره خواهند شد، چه کسانی هستند؟
- اگر این مراقب مادر باشد، آنها چگونه با پدر ارتباط برقرار خواهند کرد؟
- در جامعه شما، چقدر احتمال دارد که یک کودک توسط فردی غیر از پدر یا مادر بزرگ شود؟ دلایل این مساله چیست ؟

مراقبت از تکامل کودک

خواندن **کتاب راهنما** را تا تمرینات ادامه دهید. تمرین مورد نظر یک بحث گروهی است. بهتر است که بحث را بصورت گروهی برگزار کنید تا تمام شرکت کنندگان در آن درگیر شوند و فشار پاسخ دهی انفرادی از روی افراد برداشته شود. در بحث گروهی این امکان وجود دارد که در مورد هر جمله بحث شود. از بحث برای مرور اطلاعات **کتاب راهنما** یا اضافه کردن اطلاعات جدیدی که در **کتاب راهنما** نیامده استفاده کنید.

مقدمه

بحث: مراقبت از تکامل کودک

اهداف

این مبحث اطلاعات عمومی در مورد **مراقبت از تکامل کودک** در **کتاب راهنما** را مرور می کند.

این مرحله موقعیتی است تا بررسی کنید شرکت کنندگان چه چیزهایی را به یاد می آورند و اطلاعات جدید را اضافه کنید.

شرکت کنندگان خواهند آموخت :

تأثیرات اساسی خانواده روی تکامل کودک را شناسایی کنند.

چه کارهایی را کودک می تواند انجام دهد و چگونگی تحریک یادگیری کودک را شناسایی کنند .

آماده کنید:

۱. یک برگ کاغذ مخصوص سه پایه - دو تیتیر درست و نادرست را روی آن بنویسید.
۲. کارتهای مربوط به بحث در ضمیمه الف - آنها را روی کارت کپی کرده و سپس ببرید.

روند بحث گروهی

۱. از شرکت کنندگان بخواهید که جلوی چارت بایند. **کتاب راهنما** را با خود بیاورند.
۲. هر بار به یک شرکت کننده یک کارت بدهید که روی آن جمله ای در مورد مراقبت از تکامل کودک نوشته شده است. از شرکت کننده بخواهید که آنرا بخواند. پرسید : آیا جمله درست است یا نادرست؟
۳. سپس از شرکت کننده بخواهید که کارت را زیر تیتیر **درست** یا **نادرست** بچسبانند.
۴. به **پاسخنامه** زیر آن مراجعه کنید. و اگر **توضیحی** برای اضافه کردن در بحث وجود داشت ارائه کنید.
۵. این روند را تا زمانی ادامه دهید که تمام شرکت کنندگان در مورد هر کارت نظر داده و تمام کارتها در محل صحیح روی چارت قرار بگیرند.

مقدمه

پاسخنامه بحث: مراقبت از تکامل کودک

توضیح			
۱- یک مادر وقتی در مورد تواناییهای خود در مراقبت کودک احساس اطمینان داشته باشد، عملکرد بهتری دارد	درست	قبل از ترک مراقب، باید این شانس را به او بدهید که فعالیت جدید را با شما تمرین کند و مطمئن شود که می تواند این کار را در خانه انجام دهد.	
۲- مغز یک کودک در سنین شروع مدرسه تکامل سریعتری از سایر سنین دارد.	نادرست	سرعت تکامل مغز قبل از تولد و ۲ سال اول عمر سریعتر از همه اوقات است. تلاش برای کمک به یادگیری کودک در این سنین برای تمام عمر کودک سودمند است.	
۳- کودکان کم سن و سال وقتی اشیاء را آزمایش کنند و اعمال دیگران را تقلید کنند بهتر یاد می گیرند تا اینکه به آنان گفته شود چه کاری باید بکنند	درست	شواهد نشان داده که یادگیری کودکان از طریق انجام دادن کارهاست	
۴- پدر باید با کودک خود صحبت کند حتی قبل از اینکه کودک بتواند حرف بزند	درست	پدر، کودک را برای صحبت کردن و نحوه ارتباط با دیگران آماده می کند.	
۵- قبل از آنکه کودک حرف بزند، تنها از طریق گریه کردن ارتباط برقرار می کند.	نادرست	شیرخواران کم سن و سال با حرکت کردن و رسیدن ارتباط برقرار می کنند. مثلاً گرسنگی خود را با مکیدن دستها، تغییر شکل دهان و چرخیدن به سمت سینه مادر نشان می دهند. به مراقب کمک کنید تا علایم کودک را دیده و تفسیر کند. صبر کردن تا زمان گریه کودک برای کودک و مراقب ناراحت کننده است.	
۶- نوزاد در بدو تولد می تواند بشنود.	درست	حتی شواهدی وجود دارد که کودک قبل از تولد قادر به شنیدن است و صدای نزدیکترین افراد به خود (شامل پدر و مادر) را تشخیص می دهد.	
۷- نوزاد در بدو تولد نمی تواند ببیند.	نادرست	کودک در زمان تولد می تواند ببیند ولی قدرت بینایی به مرور زمان بهتر می شود. کودک بیشتر از همه به صورت افراد جذب می شود. مطالعات نشان داده که کودک در ۲ تا ۳ هفتگی شروع به تقلید از چهره دیگران می کند. برخی اطلاعات حتی این تقلید را زودتر و در عرض چند روز اول زندگی نشان داده اند.	
۸- وقتی کودک چیزی را داخل دهان خود می کند باید او را سرزنش کرد.	نادرست	از آنجایی که دهان حس بسیار قوی دارد کودکان اشیاء را در دهان می گذارند. آنها از طریق دهان و همچنین دست، گرمی و سردی یا نرمی و زبری را یاد می گیرند. مطمئن شوید که اشیاء مورد استفاده تمیز و بی خطر باشند.	
۹- کودک فقط جهت اذیت کردن پدر و مادر اشیاء را پرت می کند.	نادرست	انداختن اشیاء ممکن است اتفاقی باشد. با اینحال کودک با آزمایش کردن نیز یاد می گیرد: چه اتفاقی می افتد، چه مدت طول می کشد تا صدا کند، دیگران چه واکنشی نشان می دهند و غیره.	

مقدمه

توضیح

۱۰- کودک زمانی شروع به بازی می کند که به اندازه کافی برای بازی با سایر کودکان بزرگ شده باشد.	نادرست	مراقب از زمان تولد می تواند با کودک بازی کند. کودکان از طریق بازی کردن یاد می گیرند. مراقبها می توانند از راههای زیر با شیر خواران کوچک بازی کنند: حرکت، لمس کردن، جلب توجه و علاقه کودک با صداهای ساده و اشیا رنگی
۱۱- کودکان از راه بازی با قابلمه و ماهیتابه، فنجان و قاشق می توانند یاد بگیرند.	درست	کودکان نیاز به اسباب بازی فروشگاهها ندارند. آنها می توانند از اکثر وسایل خانه برای یادگیری استفاده کنند.
۱۲- با کودک خود صحبت کنید ولی نه هنگام شیر خوردن چرا که ممکن است سبب پرت کردن حواس کودک از شیر خوردن شود.	نادرست	مادر می تواند در هنگام شیر دادن به آرامی با کودک صحبت کرده و به وی محبت کند بدون آنکه باعث پرت شدن حواس کودک از شیر خوردن شود. این مسئله به نزدیک شدن مادر به فرزندش کمک می کند. کودک با صدا و لمس کردن مادر احساس آرامش می کند.

توصیه هایی برای مراقبت از تکامل کودک

یک فرد بزرگسال پاسخگو که با کودک ارتباط ایجاد کرده و بازی می کند موجب پیشرفت تکامل مهارتهای آن کودک می شود.

با آموزشیار بحث کنید

فهم شرکت کننده از مهارتهای فیزیکی، اجتماعی، شناختی و احساسی را بررسی کنید. به این منظور از آنها بخواهید که حداقل یک فعالیت را تجزیه و تحلیل کنند.

به عنوان مثال بحث کنید که کودک از روی هم گذاشتن چند فنجان با اندازه های متفاوت چه چیزی را یاد می گیرد. در حین توضیحات شرکت کننده در مورد هر گروه از مهارتها، چهار فنجان با اندازه متفاوت بردارید تا آن مهارت ها را نشان دهید. مثالهای نمونه برای هر نوع از مهارتها عبارتند از:

- فیزیکی (یا حرکتی) - گرفتن و نگاه داشتن فنجان، کنترل کردن مکان قرار دادن آنها.
- اجتماعی - همکاری کردن با مراقب، نگاه کردن به مراقب به منظور کمک و تحسین.
- شناختی - یادگیری با آزمون و خطا که کدام فنجان بزرگتر یا کوچکتر است، کدام فنجان ها در یک دسته قرار می گیرند، تکرار کردن تا زمانی که این کار آسان شود.
- احساسی - تکرار این فعالیت تا اینکه فنجانها روی هم قرار گیرد بدون اینکه خسته یا عصبانی شود، به اشتراک گذاشتن این دستاورد با فرد بزرگسال مراقبت کننده.

اگر فرصت دارید و هنوز شرکت کنندگان بطور کامل متوجه نشده اند، در مورد مهارت هایی بحث کنید که یک فرد بزرگسال می تواند طی فعالیت به یادگیری کودک کمک کند مثالهای اضافی عبارتند از :

- ضربه زدن به یک ظرف فلزی با یک قاشق
- کنار هم گذاشتن قطعات پازل از یک چهره
- شمردن سنگها در حین انداختن آنها داخل یک پارچ
- خواندن یک کتاب

برای داشتن یک پیش زمینه که بتوان بحث را هدایت کرد به جدول زیر نگاه کنید. این جدول حوزه های مهارتی کودک، اجزای نمونه هر حوزه مهارتی و بازیها و فعالیتهای ارتباطی نمونه را مشخص می کند. این جدول نشان می دهد که چگونه فعالیت های توصیه شده، تکامل کودک را در یک حیطه خاص مهارتی، تحریک می کند. با این حال هر بازی و فعالیت ارتباطی توصیه شده که یک فرد بزرگسال حساس و پاسخگو انجام می دهد، به درجات مختلف در تکامل تمام حیطه های مهارتی کودک (فیزیکی، اجتماعی، شناختی و احساسی) نقش خواهد داشت.

توصیه هایی برای مراقبت از تکامل کودک

حوزه مهارتی کودک	اجزای نمونه	بازی یا فعالیت ارتباطی توصیه شده برای تحریک تکامل مهارتها
مهارتهای فیزیکی (یا موتور)	رسیدن و گرفتن - برای هماهنگ کردن حرکات ارادی چشم و دست، و کنترل و تقویت عضلات	بازی: ۱) راههایی را بوجود آورید تا کودک آزادانه حرکت کند، حس کند، بشنود و ببیند و شما را لمس کند. اشیاء رنگی را به آهستگی جلوی کودک حرکت دهید تا آن را ببیند و به آن برسد. ۲) وسایل تمیز و بی خطر خانه را به کودک بدهید تا آنها را دستکاری کند، به هم بزند و ببیند.
مهارتهای اجتماعی	ابراز علائق و نیازها - نشان دادن خود از طریق مهارتهای کلامی و غیر کلامی	برقراری ارتباط: ۱) به کودک خود لبخند زده و با او بخندید. با کودک خود حرف بزنید. با تقلید کردن از صداها یا حالات بدنی کودک با او گفتگو کنید. ۲) به علائق و صداهاى کودک خود پاسخ بدهید. نام کودک را صدا بزنید واکنش کودک را ببینید. ۳) نام افراد و اشیاء را به کودک خود بگویید.
مهارتهای شناختی	دیدن، شنیدن، لمس کردن، حرکت کردن - برای افزایش یادگیری از طریق جستجو کردن، برای شناختن افراد، اشیاء و صداها، برای مقایسه اندازه ها و اشکال	بازی: ۱) راههایی را برای کودک خود فراهم کنید تا ببیند، بشنود، دستها و پاها را آزادانه حرکت دهد و شما را لمس کند. ۲) به کودک خود وسایل خانگی تمیز و بی خطر بدهید تا آنها را دستکاری کرده، به هم بزند و ببیند. به کودک اجازه بدهید که با اشیاء مختلف صدا در بیاورد. ۳) بازی «اون کجاست؟» را بازی کنید. ۴) کودک را تشویق کنید تا اشیاء کوچک، تمیز و بی خطر را داخل ظرف انداخته و در بیاورد. ۵) بازی روی هم گذاشتن اشیاء را انجام بدهید.
مهارتهای احساسی (یا عاطفی)	داشتن واکنشهای احساسی مناسب به تلاشهای خود و دیگران و دریافت و ابراز عواطف مناسب	بازی: از طریق بازی، کودک نتیجه مطلوب تمرکز، تلاش و یادگیری را می آموزد. کودک پاداش و رضایت از خود را با تکمیل یک بازی بدست می آورد. مثل: ۱) به کودک اجازه بدهید تا با اشیاء مختلف صدا در بیاورد. لذت کودک از صدا درآوردن را مشاهده کنید. ۲) کودک را تشویق کنید که اشیاء را با دست بگیرد و رها کند. به تلاش کودک واکنش نشان داده و وی را تحسین کنید. برقراری ارتباط: ۱) به چشمهای کودکتان نگاه کنید (بخصوص در حین غذا دادن) و لبخند بزنید. ببینید که کودک به شما لبخند می زند. ۲) به کودکتان کمک کنید تا در حضور یک فرد بزرگسال ثابت و آشنا، احساس امنیت کند. ۳) به کودکتان نشان بدهید که دوستش دارید.

در این قسمت کتاب راهنما، از شرکت کنندگان بخواهید که توصیه ها برای بازی و ارتباط در مورد هر گروه سنی را بخوانند. از یک شرکت کننده بخواهید که توصیه های موجود در آن قسمت را به عنوان خلاصه هر گروه سنی بخواند و همزمان سایرین به **کارتهای مشاوره** مراجعه کنند. برخی از توصیه ها را با اسباب بازیهای نمونه نشان دهید.

توصیه هایی برای مراقبت از تکامل کودک

بحث: استفاده از کارت مشاوره

اهداف

فهم **کارت مشاوره** برای برخی شرکت کنندگان ممکن است دشوار باشد. ممکن است پیدا کردن بازی و فعالیت ارتباطی برای گروه های سنی مختلف کودکان نیاز به تمرین داشته باشد. این تمرین فرصتی را فراهم می کند تا با نحوه استفاده از این کارت آشنا شوید. شرکت کنندگان خواهند توانست:

- گروه سنی مناسب برای کودک مورد مثال را پیدا کنند.
- بازی و فعالیت ارتباطی مناسب برای کودک مورد مثال را انتخاب کنند.

آماده کنید

- ۱- کارتهایی که کودکان موجود در ضمیمه الف را توضیح می دهند، آنها را روی کارت کپی کرده و ببرید.

روند کار

- ۱- از شرکت کنندگان بخواهید که به **کارت مشاوره** خود مراجعه کنند.
- ۲- هر بار، به هر شرکت کننده یک کارت و یک کودک نمونه بدهید. از شرکت کننده بخواهید که کارت را بخواند. از او بخواهید که به **کارت مشاوره** رجوع کند. چه بازی را به مراقب پیشنهاد می کنید تا با کودکش انجام دهد؟
- ۳- پرسیدن سوالها را ادامه دهید تا شرکت کننده به توضیح یک فعالیت تشویق شود، بعنوان مثال بازی کردن با یک نوزاد یک روزه، با کشش پاها، ماساژ دادن کودک.
- ۴- سپس از شرکت کننده دیگر پرسید: چه فعالیت ارتباطی را شما پیشنهاد می کنید؟ شرکت کننده را تشویق کنید تا پاسخ مشخص بدهد.
- ۵- این روند را ادامه دهید تا هر شرکت کننده یک بازی و فعالیت ارتباطی توصیه شده برای هر کودک مشخص شده روی کارت را بیان کند.
- ۶- توجه کنید که کودکان #۷ تا #۱۰ علاوه بر سن دارای خصوصیتی هستند که برای انتخاب یک فعالیت پیشنهادی باید مد نظر باشد. این کودکان فرصت هایی را برای بحث بیشتر در خصوص انتخاب یک فعالیت پیشنهادی بوجود می آورند. (صفحه بعد را ببینید).
- ۷- اگر هنوز شرکت کنندگان در یافتن، انتخاب و تطبیق دادن بازی و فعالیتهای ارتباطی مشکل دارند، برای تمرین بیشتر مثالهای بیشتری از کودکان در گروه های سنی مختلف را برایشان توضیح دهید.

توصیه هایی برای مراقبت از تکامل کودک

توضیح	
۷- یک کودک ۱۰ ماهه که حرف نمی زند	بیشتر کودکان در این سن حرف نمی زنند. ضروری است که با صحبت کردن مداوم با آنها کودکان را برای حرف زدن آماده کنید.
۸- یک کودک ۳ ساله که نمی تواند ببیند	مراقب می تواند از حس لامسه برای یاد دادن اندازه ها، شمارش و سایر فعالیتها به کودک استفاده کند. در مورد تغییراتی که می توان در فعالیتها انجام داد که به یادگیری کودک کمک کند بحث کنید.
۹- یک کودک ۸ ماهه که تمام اسباب بازیهایش را پرت می کند..	بسیاری از کودکان اسباب بازیهایشان را پرت می کنند. آنها در حال یادگیری آنچه اتفاق می افتد هستند. بنابراین اشیاء بی خطر را به کودکان بدهید تا ببینند و بفهمند. این کار به کودک کمک می کند که گرفتن و نگه داشتن یک شیء را بیاموزد. (مثلاً یک فنجان دسته دار)
۱۰- یک کودک ۴ ساله که شمردن را بلد است.	تلاشهای مراقب را برای یاد دادن شمارش به کودک تحسین کنید. اگر کودک فعالیت پیشنهادی را بلد است، یک کار جدید را اضافه کنید مثل بحث در مورد یک تصویر، داستان گفتن.

توصیه هایی برای مراقبت از تکامل کودک

تمرین ویدیویی: توصیه هایی برای بازی و برقراری ارتباط

اهداف

این ویدئو پیشنهادهای مختلفی را برای بازی و برقراری ارتباط نشان می دهد. شرکت کنندگان خواهند توانست:

- مثالهایی از فعالیتهای ارتباطی و بازی را در ویدئو تشخیص دهند.
- فعالیتهای را به سن مناسب کودک ارتباط دهند.

آماده کنید

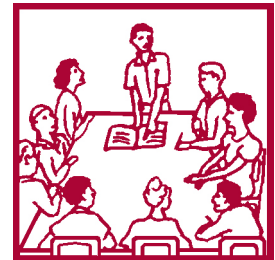
۱. کامپیوتر و پروژکتور، یا تلویزیون و CD Player
۲. CD Rom مراقبت از تکامل کودک (ویدیوی تبلیغاتی)
۳. چارت ۳ پایه با مارکها

روند کار

۱. از این شرکت کننده بخواهید که دستور العمل ها را بخواند.
۲. از شرکت کنندگان بخواهید که نوشته های موجود در فعالیت های ارتباطی و بازی را یادداشت کنند.
۳. ویدیو را شروع کنید. هر جا که لازم شد قسمتها را تکرار کنید (اگر شرکت کننده ای سوال داشت و خواست تا یک قسمت را دوباره ببیند).
۴. بعد از تمام شدن ویدیو، در مورد بازی که در ویدیو نمایش داده شد از شرکت کنندگان سوال کنید. بازیها را روی چارت سه پایه لیست کنید.
۵. به کارت مشاوره رجوع کنید و پرسید، کدام گروه سنی را برای این فعالیت پیشنهاد می کنید؟ آن گروه سنی را روی کاغذ سه پایه ثبت کنید.
۶. سپس به پرسیدن در مورد سایر بازیها ادامه دهید تا آنکه تمام بازیهایی که در ویدیو نشان داده شده است لیست شود و گروه سنی پیشنهادی هر کدام نیز درج شود.
۷. این روند را برای فعالیتهای ارتباطی تکرار کنید.
۸. در نهایت، از شرکت کنندگان پرسید کدام اسباب بازیها در ویدیو دیده می شود. این اسباب بازیها را روی چارت سه پایه لیست کنید.

توصیه هایی برای مراقبت از تکامل کودک

تمرین: ساختن اسباب بازیها

اهداف

شرکت کنندگان به اسباب بازیهای نمونه ای نگاه خواهند کرد (و در صورت تمایل ساختن اسباب بازیها را تمرین خواهند کرد) که برای انجام فعالیتهای ارتباطی و بازی کردن توسط کودکان بی خطر و مناسب باشند.

شرکت کنندگان خواهند توانست :

- اسباب بازیهای نمونه خانگی را از نظر جذاب بودن، قابل استفاده بودن توسط کودک، بی خطر بودن و مناسب بودن برای کودکان سنین مختلف، قابلیت آموزش دادن و تأثیر روی ارتباط با مراقب ارزیابی کنند.
- بازی و فعالیت ارتباطی مناسب برای کودک نمونه را انتخاب کنند.

آماده کنید

۱. اسباب بازی های نمونه خانگی (به لیست صفحه ۶ مراجعه کنید).
۲. مواد مورد نیاز برای ساخت اسباب بازی های خانگی (به لیست صفحه ۶ مراجعه کنید) و وسایل را روی یک میز پخش کنید.
۳. فضای روی میز برای آنکه شرکت کنندگان در گروههای دو نفره روی آن کار کنند.
۴. کیسه های پلاستیکی، یک عدد برای هر دو نفر شرکت کننده.
۵. دو تا سه بطری مایع ظرفشویی

روند کار نمایش

۱. شرکت کنندگان را دور یک میز جمع کنید تا هر کدام از اسباب بازیهای نمونه را یکی یکی بررسی و راجع به آن بحث کنند.
۲. یک اسباب بازی نمونه را بردارید. از یک شرکت کننده بخواهید تا یکی از سوالات ارزیابی را بخواند. از شرکت کننده دیگر بخواهید تا به آن سوال پاسخ دهد.
۳. برای هر پرسش این کار را ادامه دهید.
۴. این روند را برای هر اسباب بازی نمونه ادامه دهید. پس از ارزیابی ۲-۳ اسباب بازی نمونه، برای سرعت بخشیدن به روند کار، می توانید برای هر اسباب بازی تنها چند سوال بپرسید.
۵. بر روی این مسأله تأکید کنید که هر اسباب بازی برای استفاده مراقب و کودک طراحی شده است تا ارتباط آنها را تقویت کرده و یادگیری کودک را تحریک کند.

توصیه هایی برای مراقبت از تکامل کودک

تمرین (انتخابی)

۱. مواد لازم برای ساختن اسباب بازیها را نشان دهید.
۲. شرکت کنندگان را به گروههای دو نفره تقسیم کنید. از این گروهها بخواهید در زمان باقیمانده هر چقدر که می توانند از اسباب بازیها درست کنند. دقت کنید که از مواد لازم برای هر شش گروه سنی در اختیار داشته باشند.
۳. آموزشیاران برای نظارت بر شرکت کنندگان باید در اطراف آنها قدم بزنند. مواد لازم را پیدا کرده و کمک کنند تا این مواد بطور مشترک مورد استفاده قرار گیرد. هر گروه باید حداقل این وسایل رداشته باشند :
 الف) برای نوزادان، تولد تا یک هفتگی : اسفنج، پارچه.
 ب) کودک یک هفته تا شش ماه : فنجان یا وسیله رنگی دیگر، جغجغه.
 ج) کودک ۶ تا ۹ ماهه : شیء حلی، قاشق چوبی، ظرف با درپوش.
 د) کودک ۹ تا ۱۲ ماهه : پارچه و شیء کوچک، توپ.
 هـ) کودک ۱۲ ماهه تا ۲ ساله: فنجان یا کاسه برای روی هم گذاشتن، سنگ یاوسایل دیگر برای انداختن داخل یک ظرف یا جعبه درب دار
 و) کودک ۲ تا ۵ ساله: پازل صورت، دایره ها ، مربعها و مثلثهای رنگی برای شمردن و انداختن داخل یک ظرف بزرگتر.

آمادگی برای تمرین بالینی در بخش بیماران بستری

۱. شرکت کنندگان این شانس را خواهند داشت که بازی و فعالیتهای ارتباطی را با کودکان یک بخش بستری انجام دهند. در این مرحله آنها با مراقبین مشاوره نخواهند کرد ولی مستقیماً با کودکان وارد تعامل خواهند شد تا ببینند که این فعالیتهای چگونه کار می کند، چگونه کودکان (حتی کودکان بیمار) واکنش نشان داده و یاد می گیرند.
۲. شرکت کنندگان بصورت دو نفره کار می کنند. آنها باید اسباب بازیهای خود را داخل یک کیسه پلاستیکی بگذارند. آنها موظف هستند که اسباب بازیها را به داخل بخش برده، استفاده کنند و آنها را برای استفاده بعدی برگردانند.
۳. آموزشیاران باید مایع ظرفشویی را همراه داشته باشند تا اسباب بازیها را در فواصل استفاده بشویند.

تمرین بالینی و گزارش پس از تمرین بالینی

- برای راهنمایی در مورد تنظیم، اجرا و گزارش درباره جلسه تمرین بالینی در بخش بیماران بستری به راهنماهای تمرین بالینی مراجعه کنید.

مشاوره خانواده

خوشامدگویی به مراقب و کودک

اولین جلسه بر روی برخی اصول تکامل کودک و نحوه یادگیری کودک تمرکز دارد. شرکت کنندگان این فرصت را داشتند تا اسباب بازی های نمونه را بسازند و از آنها برای یادگیری نحوه بازی کودکان و مشاهده پاسخ های آنها، استفاده کنند.

اکنون جلسات باقیمانده بر روی روند مشاوره مراقبین متمرکز می شود. **چک لیست** مراحل مشاوره را راهنمایی می کند و از شناسایی مراقب و کودک آغاز می شود.

با مراجعه به اطلاعات نمونه در مورد مریم، سوالاتی در مورد میزان شناخت ما از کودک پرسید. (صفحه ۲۷ **کتاب راهنما** را ببینید.)

مشاوره خانواده

تمرین: کودک و مراقب را شناسایی کنید.

اهداف

- شرکت کنندگان ثبت اطلاعات کودک و مراقب را روی **چک لیست** تمرین خواهند کرد.
- شرکت کنندگان قادر خواهند بود :
- قسمت بالای **چک لیست** را با اطلاعات دقیق کودک، مراقب و محل زندگی آنها تکمیل کنند.

روند کار

۱. از شرکت کنندگان بخواهید که تاریخ روز را در فضای مخصوص به آن درج کنند.
۲. از آنان بخواهید که در قسمت **تکمیل کننده** نام خود را بنویسند.
۳. اطلاعات مربوط به **کودک شماره یک. علی** را به آرامی یعنی هربار یک قسمت از آن را بخوانید. به شرکت کنندگان فرصت بدهید تا اطلاعات را بنویسند. در اطراف اتاق حرکت کنید تا نوشته های شرکت کنندگان را ببینید. دقت کنید که هر قسمت اطلاعات در محل صحیح نوشته شده باشد.

پاسخنامه

تمرین: شناسایی کودک و مراقب

چک لیست برای مشاوره مراقبت از تکامل کودک

تاریخ: روز ____ / ماه ____ / سال ____ (تکمیل کننده: **مشاور** _____)

نام کودک: نام **علی** _____ نام خانوادگی **احمدی** _____ سن: **۲** - سال ____ / ماد **پسر** / دختر

نام مراقب: **زهرا** _____ نسبت: مادر / پدر / سایر: **خاله** _____

آدرس: **خیابان آزادی** _____

۴. در مرحله بعد، برای **کودک ۲**، از یک شرکت کننده بخواهید که اطلاعاتی در مورد کودک خود یا یک کودک دیگر بدهد. از سایر شرکت کنندگان بخواهید که اطلاعات را در محل های مناسب در بالای **چک لیست** یادداشت کنند.

نگاه کنید، سوال کنید و گوش کنید: روشهای مراقبتی را شناسایی کنید

مشاهده تعامل بین مراقب و کودک مهارت مهمی برای مشاور می باشد. چگونگی ارتباط مراقب با کودک (وابستگی) و چگونگی ارتباط کودک با مراقب (دلبستگی) بر شانس بقای کودک تاثیر خواهد گذاشت. این امر همچنین بر چگونگی یادگیری کودک از بزرگسالی که از او مراقبت می کند نیز تاثیر خواهد گذاشت. درحالیکه مسائل زیادی وجود دارد که باید دنبال آن بگردید، **چک لیست** به مثالهای اندکی از نشانه ها اشاره دارد که نشان دهنده کیفیت تعامل کودک و مراقب می باشند. این نشانه ها در اکثر کودکان و مراقبین آنها مشترکند. بعنوان مثال:

- مراقب از حرکات کودکش آگاه است .
- مراقب به آسانی کودکش را آرام می کند.
- مراقب به آرامی و در عین حال بطور موثری اشتباهات کودک را اصلاح می کند.
- مراقب می داند که چگونه با کودکش ارتباط برقرار کرده و با او بازی کند.
- مراقب می داند که چگونه کودکش را بخنداند.
- مراقب تشخیص می دهد که آیا کودکش مشکل یادگیری دارد یا نه.

این احتمال وجود دارد که مشاور این مهارتها را در مراقب مشاهده نماید . مراقب به حرکات و اشارات کودک **حساس** نیست. مراقب ممکن است به اشارات کودک هوشیار نبوده و یا معنی این اشارات را اشتباه بفهمد. بعنوان مثال، مراقب ممکن است کودک را به خاطر نشان دادن علاقه اش به اشیاء جدید و گرفتن آنها مورد نکوهش قرار دهد.

مراقب **پاسخگو** نیست. کارهای مراقب، کودک را به جستجو و کنجکاوی در مورد نحوه استفاده از یک اسباب بازی، تشویق نمی کند. حتی مراقب شاید توجه کودک را از امتحان یک مهارت تازه منحرف کند. مشاور می تواند بازیها و فعالیتهای ارتباطی را پیشنهاد نماید که به مراقب کمک کند تا نسبت به کودک حساسیت بیشتری نشان داده و پاسخهای مناسب بدهد. مشاور می تواند مراقب را آموزش دهد تا با دنبال کردن اشارات کودک و کمک به کودک در انجام کارهای جدید و تحسین کودک برای تلاشهایش به آرامی پیشرفت کند.

مشاهدات لازم در **چک لیست** بصورت سازمان یافته آمده است تا به شرکت کنندگان کمک کند تا علائمی را که در طی جلسه مشاوره باید دنبال آنها بگردند ، به یاد بیاورند و راههای احتمالی کمک به مراقبین را بدانند. جستجو برای این علایم بخشی از تمرینات جلسات بالینی شرکت کنندگان نیز می باشد. در یک دوره کوتاه ممکن است شرکت کنندگان در شناسایی این علایم مشکل داشته باشند . از آنجا که شرکت کنندگان مثال های زیادی از این علایم را خواهند دید، با تمرین و نظارت نسبت به آنها هوشیارتر خواهند شد.

با این حال در بعضی از دوره های آموزشی ، بیشترین کاری که شرکت کنندگان می توانند انجام دهند این است که یاد بگیرند چگونه به مراقبین توصیه های لازم برای بازی و ارتباط را آموزش دهند. این کار کمک کننده است . مراقبینی که تنوع و زمان بازی و فعالیتهای ارتباطی خود را با کودکان خود افزایش دهند به تکامل فرزندانشان کمک خواهند نمود. (شرکت کنندگان در اولین جلسه بالینی در درمانگاه بیماران سرپایی مهارت هایی را تمرین خواهند نمود که بتوانند راهنمایی لازم در مورد انتخاب و انجام فعالیتهای ارتباطی و بازی با کودکانشان را به آنها ارائه کنند.)

نگاه کنید ، سوال کنید و گوش کنید: روشهای مراقبتی را شناسایی کنید

با این وجود ، مشاورانی که مهارتهای اضافی در مشاهده علائم مربوط به نحوه تعامل مراقب - کودک داشته باشند ، می توانند کمک بیشتری نیز بنمایند. **کتاب راهنما**، این مهارتها را معرفی می کند. شرکت کنندگان این امکان را دارند که این مهارتها را در جلسات بالینی تمرین کنند. (هدف برگزاری دومین جلسه بالینی بیماران سرپایی ، کمک به شرکت کنندگان در یادگیری مهارتهای مشاهده تعامل مراقب و کودک و کمک به پاسخگوتر کردن مراقب می باشد.

درست مثل جلسه قبلی ، جلسه خود را با تقاضای خواندن قسمت مربوطه **کتاب راهنما** توسط یک شرکت کننده شروع کنید.

وقتی به نمونه های **چک لیست** کامل شده رسیدید برای انجام بحث توقف نمایید. به سوالات لیست شده در **کتاب راهنما** رجوع کنید. (این سوالات از صفحه ۲۹ **کتاب راهنما** شروع می شوند).

سوال اول در این مورد است که مشاور چه چیزهایی را در این تعامل مشاهده کرده است. برای پیدا کردن پاسخ ، شرکت کنندگان را به نوشته های مشاور در **چک لیست** ارجاع دهید.

برای مثال در **کودک ۱ (۲ سال و ۶ ماه)** مشاور دید که مراقب به حرکات کودک آگاه است. وقتی کودک به اطراف حرکت می کند ، مراقب او را لمس می کند و به خودش نزدیکتر می کند. مشاهده مشاور نشان دهنده این است که به احتمال زیاد مراقب و کودک رابطه خوبی با هم دارند.

از شرکت کنندگان بخواهید تا در مورد اهمیت مشاهدات خود درباره بقاء و یادگیری کودک، بحث کنند. به شرکت کنندگان کمک کنید تا در حد ممکن پاسخ مشخصی بدهند.

بعنوان مثال برای **کودک ۱ (۲ سال و ۶ ماه)** شانس کودک برای بقا بوسیله ارتباط برقرار کردن مراقب با کودک افزایش می یابد. با این ارتباطات احتمال شناسایی علائم گرسنگی کودک و متعاقباً تغذیه او توسط مراقب افزایش می یابد. مراقب متوجه تغییراتی که می توانند نشانگر بیماری کودک باشند ، خواهد شد. مراقب بصورت مداوم محل کودک را کنترل می کند و اگر ببیند که او بی هوا شروع به دور شدن کرده است ، او را به منطقه امن برمی گرداند.

مراقب با شناسایی علایق کودک و تشویقش به انجام فعالیتهایی که مربوط به این علایق هستند ، به یادگیری او کمک خواهد کرد. هنگامی که کودک علاقه اش را به این فعالیت از دست می دهد و نیاز به بازی جدیدی دارد، مراقبش قادر به تشخیص این نکته خواهد بود.

این بحثها برای شرکت کنندگان مهم هستند چون در فهمیدن اهمیت رابطه مناسب مراقب - کودک در بقاء و تکامل سالم کودک به شرکت کنندگان کمک می کند.

تحسین کردن و راهنمایی: نحوه مراقبت ها را بهبود ببخشید

مراقب را تحسین کنید

خانواده ها تحسین های کلی از نحوه مراقبت از کودکشان را قدر می دارند. ولی کمک کننده ترین تحسین ، تحسینی است که اختصاصی باشد. تحسین از یک نحوه خاص از مراقبت ، خانواده ها را تشویق می کند تا انجام کارهای مناسب برای تکامل فرزندشان را ادامه دهند.

از شرکت کنندگان بخواهید تا این قسمت از **کتاب راهنما** را بخوانند. سپس به آنها توضیح دهید تا بدانند چگونه می توانند مادری را که نوزاد خود را ماساژ می دهد، تحسین نمایند.

بعنوان مثال، شما شاید از شرکت کنندگان بخواهید تا نقش چگونه تحسین کردن مادر را بازی نمایند.

به آنها بگویید تا برای ایفای نقش به سمت شرکت کننده کناری خود بچرخند. بعد از اتمام ایفای نقش از ۲ یا ۳ شرکت کننده بخواهید تا تجربه خود را با گروه در میان بگذارند.

به شرکت کنندگان کمک کنید تا بصورت خاص و نه کلی صحبت نمایند. به عنوان مثال:

«این خوبه که تو کودکت را ماساژ می دهی و پاها و دستهایش را می کشی. برای قوی کردن دست و پایش ، شیرخوار تو نیاز دارد تا دستها و پاهایش را تکان دهد. ببین که چقدر او از این کشش آرام تو لذت می برد. او بطور عاشقانه ای به تو نگاه می کند.»

راهنمایی مراقب

- این قسمت سه مهارت مهم را برای مشاوران توضیح می دهد :
- کمک به مراقب تا پاسخ دادن به کودکش را یاد بگیرد.
 - کمک به مراقب تا با کودکش با خشونت کمتری حرف بزند
 - معرفی یک بازی یا یک فعالیت ارتباطی جدید.
- از شرکت کنندگان بخواهید تا به خواندن کتاب راهنما ادامه دهند. علاوه بر آن بر پیروی از نکات کلی ذیل تاکید نمایید :
- کودکان بسیار شیرین و جذاب هستند. بازی کردن و صحبت با یک کودک خردسال بسیار وسوسه برانگیز است. با اینحال این امر (بازی شما با کودک) باعث می شود تا بر تمرکز کودک بر مراقبش تاثیر منفی بگذارد. کودکی که به مراقب نگاه نمی کند می تواند به جای مادر به آسانی به شما دلبسته گردد. در مقابل این وسوسه که تعامل مستقیم با کودک داشته باشید ، مقاومت کنید. در مقابل به مراقب آموزش دهید تا او وارد تعامل با کودک بشود.
 - (به این امر دقت کنید که در طی جلسه بالینی اول که در بخش بیماران بستری برگزار می گردد ، شرکت کنندگان بطور مستقیم با کودکان وارد تعامل می گردند تا تاثیر فعالیتهای ارتباطی و بازی در کودکان را ببینند . ولی در جلسه بالینی بعدی در درمانگاه سرپایی یا سایر جاها ، شرکت کنندگان فقط به مراقب مشاوره خواهند داد و با کودکان بطور مستقیم وارد تعامل نخواهند شد.)
 - کودکی که حواسش بوسیله صداها و حرکات دور و برش پرت می شود ، در بازی و ارتباط با مراقب خود مشکل خواهد داشت.

تحسین کردن و راهنمایی: نحوه مراقبت ها را بهبود ببخشید

قبل از شروع یک فعالیت جدید مطمئن شوید که مراقب توجه کودک را به خودش جلب کرده است. قبل از شروع فعالیت از مراقب بخواهید تا بوسیله تکان دادن یک شئی یا به صدا در آوردن یک اسباب بازی یا سایر چیزها (مثل کوبیدن روی قابلمه، تکان دادن جفجغه، تکان دادن یک دسته کلید) توجه کودک را به خودش جلب کرده باشد.

● بررسی کردن وضعیت درکی مراقب یکی از مهمترین اقدامات در کمک به مراقب است تا مراقبت خود در منزل را بهبود بخشد.

شما می توانید مطمئن شوید که مراقب می داند چه کاری باید بکند. شما بوسیله کنترل توانایی مراقب می توانید اعتماد بنفس او را افزایش دهید. بدین معنی که او می داند که بدون کمک شما می تواند فعالیت را در منزل انجام دهد.

تحقیقات نشان داده است که دادن شانس تمرین و انجام آن در مقابل شما، گامی است که باعث افزایش احتمال یادآوری چگونگی انجام آن فعالیت و در نتیجه انجام آن رفتار جدید در منزل می گردد. این امر (تمرین در مقابل مشاور) در تغییر رفتار کمک کننده است.

تا زمانی که شما اعتماد بنفس را در مراقب ندیده اید و مراقب نیز پاسخ رضایت مندی و لذت را در کودک ندیده است، تمرین را ادامه دهید.

با پرسیدن سوالاتی در رابطه با یک فعالیت، از توانایی مراقب در انجام آن فعالیت در منزل، مطمئن شوید. بعنوان مثال پرسید: (شما چه چیزهایی در منزل دارید تا بوسیله آنها به پسران چیدن اشیاء روی همدیگر را آموزش دهید؟)

تحسین کردن و راهنمایی: نحوه مراقبت ها را بهبود ببخشید

تمرین ایفای نقش: مراقب را راهنمایی کنید

اهداف

- شرکت کنندگان نحوه معرفی یک بازی یا فعالیت ارتباطی را به یک مراقب تمرین خواهند نمود. آنها مراقب را از طریق فعالیت های توصیه شده آموزش خواهند داد. شرکت کنندگان خواهند توانست:
- یک فعالیت مناسب برای سن کودک انتخاب کنند.
- این فعالیت جدید را به مراقب معرفی نمایند و به او کمک کنند تا این فعالیت را با کودکش تمرین نمایند.
- مراقب را در مورد انجام بازی ها و ارتباط های توصیه شده (مناسب سن کودک) راهنمایی کنند.
- میزان درک مراقب از فعالیتها را بررسی کنند و از توانایی مراقب در انجام این فعالیتها با کودکش در منزل مطمئن گردند.

آماده سازی

- چهار صندلی برای هر گروه مهیا نمایید. - برای مراقب، کودک، مشاور و ناظر هر کدام یک صندلی.
- اسباب بازیها روی میز باشد. - در دسترس مشاور باشند تا او بر اساس سن کودک، اسباب بازی مناسب برای فعالیت را انتخاب نماید.
- توجه: ایفای نقش فرصتی برای تمرین مهارت ها می باشد. شرکت کننده ها را فقط در یادگیری مهارتهای جدید حمایت کنید.
- از شرکت کنندگان نخواهید تا در مقابل گروه نمایش خود را به اجرا در آورند. اجرای نمایش در مقابل گروه می تواند باعث ارائه «یک مدل ضعیف» برای سایر شرکت کنندگان شود.

روند کار

- از شرکت کنندگان بخواهید تا به خواندن دستورالعملهای ایفای نقش برای سایر افراد گروه ادامه دهند.
- از شرکت کنندگان از جمله کسانی که نقش کودکان را ایفا می کنند بخواهید که همکاری عالی داشته باشند. این فرصت، اولین فرصت برای راهنمایی مراقب میباشد. به مشاورین فرصت بدهید تا با آسان ترین روش ممکن، مهارت راهنمایی مراقب را تمرین کند.
- آیا سوالی وجود دارد؟
- شرکت کنندگان را به گروههای چهار نفره تقسیم نمایید. از آنها بخواهید تا نفراتی را که می خواهند نقش کودک، مراقب، مشاور و ناظر را بازی کنند، مشخص نمایند. به آنها فرصت بدهید تا شرح ایفای نقش خود را مجدداً مطالعه کنند. (از آموزشیاران بخواهید تا به شرکت کنندگان جهت تشکیل گروه و تعیین نقش کمک کنند).

تحصین کردن و راهنمایی: نحوه مراقبت ها را بهبود ببخشید

۵. به مشاوران یادآوری کنید که لازم است آنها یک فعالیت مناسب سن کودک را انتخاب نمایند.
۶. محل اسباب بازیهای مورد استفاده در تمرین ایفای نقش را به شرکت کنندگان نشان دهید.
۷. سپس ایفای نقش را شروع کنید. قدم بزنید و مشاهده نمایید. به گروهها کمک کنید تا بعد از اتمام یک نمایش، نقشها را عوض کرده و دوباره شروع کنند.
۸. بعد از اینکه همه نقش بازی کردند بحث را با استفاده از سوالاتی از ناظر (که در **کتاب راهنما** آمده است)، هدایت نمایید.
۹. خلاصه نمایید
 - آنچه را که مشاور خوب انجام داد شناسایی کنید.
 - هر نوع مشکلی که مشاور در هنگام ایفای نقش داشت را شناسایی کنید.
 - به سوالات پاسخ دهید.
۱۰. بر کیفیت مکالمات انجام شده در نمایش تاکید نمایید.
 - مشاور چگونه با مراقب صحبت می کند.
 - نحوه نشستن مشاور نسبت به مراقب چگونه است.
 - مشاور چگونه به مراقب نگاه می کند.
 - آیا مشاور با کودک وارد تعامل می شود.
 - مشاور با چه آرامشی و اشتیاقی حرف می زند و گوش می دهد.
۱۱. نهایتاً در همان حال که ایفای نقش بعداً تکرار می گردد، روند اجرا را بازبینی کنید.
 - شرکت کنندگان را تشویق نمایید تا در طول نمایش در نقش خود باقی بمانند.
 - مراقبین باید اطلاعاتی را فراهم نمایند که از آنها خواسته می شود و برای مشاور مشکلات اضافی ایجاد نکنند.
 - ناظر نباید در ایفای نقش دخالت نماید.
 - برای نمایش دفعه بعدی، خود شرکت کنندگان تامین وسایل و صندلیها و فضا را بعهده خواهند گرفت.

به حل مشکلات کمک کنید

در **کارت مشاوره دوم**، لیست بعضی از مشکلات که خانواده ها در حین مراقبت با آنها مواجه می شوند، آمده است. به شرکت کنندگان در پیدا کردن کارت **مشاوره با خانواده درباره مشکلات مراقبت از تکامل کودک** کمک کنید. وقتی که شرکت کنندگان این قسمت از **کتاب راهنما** را می خوانند به کارت ارجاع دهید. روند نگاه کردن به مشکلات یادگیری ممکن است نشان دهد که مراقب فکر می کند کودکش مثل سایر فرزندان و یا سایر کودکان جامعه تکامل پیدا نمی کند. اینکه کودک ظاهراً در یادگیری آهسته بنظر می رسد، دلایل متعددی می تواند داشته باشد. ولی با این حال مهم است که شنوایی و بینایی کودک را بررسی نماییم. برای کودکان ۶ ماهه و بزرگتر که ممکن است مشکلات یادگیری داشته باشند جدولی در صفحه ۴۰ وجود دارد که روشهای ساده ای برای شناسایی مشکلات شنوایی و بینایی پیشنهاد کرده است. (این جدول همچنین در ضمیمه ب آمده است. جدول را روی بسته کارت کپی کنید تا مشاوران بتوانند این جدول را هنگام مشاوره دادن به خانواده ها با خود داشته باشند. هنگام جلسه کارتها را پخش کنید).

از مراقب سوالات موجود در جدول را بپرسید. اگر مراقب پاسخ را نمی داند، از مراقب بخواهید تا کودک را کنترل کند و برای این کار پیشنهادات ارائه شده در جدول را دنبال کنید. برای کنترل، کودک باید آرام بوده و حواسش با صدا و حرکات اطراف پرت نگردد.

با شرکت کنندگان در باره وجود مراکز ارائه خدمت برای کودکان با نیازهای ویژه یادگیری در جامعه شان بحث کنید. اگر چنین امکانی وجود دارد، مطمئن شوید که شرکت کنندگان اطلاعات ضروری برای ارجاع کودک به آنجا و یا مرکز بهداشت محلی را دارند.

سپس مجدداً به **چک لیست** برگردید. در **کتاب راهنما**، مثالی از **چک لیست** تکمیل شده کودکی به نام کارلوس سانچز آمده است (در صفحه ۴۲). جهت انجام بحث سوالاتی بپرسید تا به شرکت کنندگان کمک نماید تا در باره کارلوس و جایی که می توانند این اطلاعات را در **چک لیست** پیدا کنند را یاد بگیرند. نشان دهید که چگونه مشاور از اطلاعات حاصل از طی مراحل نگاه کردن، پرسیدن و گوش کردن استفاده کرد تا نحوه تحسین و راهنمایی مراقب را شناسایی کرده و به حل مشکلات او کمک کند.

به حل مشکلات کمک کنید

تمرین ایفای نقش: به حل مشکلات کمک کنید

اهداف

- شرکت کنندگان قبل از اینکه با مراقبین و کودکان در درمانگاه بیماران سرپایی یا در سایر مراکز کار کنند بصورت کمک به حل مشکلات مراقب نقش بازی خواهند کرد. شرکت کنندگان قادر خواهند بود:
- ۱. در مشاوره با مراقبین مهارت برقراری ارتباط خوبی را نشان دهند.
- ۲. دیدگاه مراقب در مورد مشکلاتی که در بازی و برقراری ارتباط با کودکش خواهد داشت را شناسایی کنند.
- ۳. مراقب را در یافتن و انتخاب راه حل عملی برای مشکل یاری کنند.

آماده سازی

- ۱. فضا و صندلی ها - برای شرکت کنندگان در کار گروهی سه نفری
- ۲. عروسک یا یک جایگزین (لباس یا حوله) - یک عروسک برای هر گروه سه نفره.

روند کار

- ۱. شرکت کننده ها قبل از این دوره ایفای نقش را انجام داده اند. سریعاً تیم را به گروههای سه نفری تقسیم کنید. از شرکت کنندگان بخواهید که مشاور، مراقب و مشاهده گر را تعیین کنند. مطمئن شوید که هر گروه عروسک یا جایگزین عروسک را دارند.
- ۲. ایفای نقش را شروع کنید. دور اتاق بگردید تا مطمئن شوید که گروهها شروع کردند و با دستورالعمل آشنایی دارند.
- ۳. بعد از اولین دور ایفای نقش، به گروهها کمک کنید تا نقش ها را عوض کنند. مراقب بایستی مشکلات دیگری را از لیست انتخاب کند.
- ۴. در پایان ایفای نقش سوالات ناظران را با کل گروه بحث کنید.

پیگیری مراقب و کودک

ویزیت پیگیری با دو هدف انجام می گیرد. به مراقب کمک می کند که تلاش برای انجام فعالیت های جدید را بلافاصله شروع کند. بسیاری از مراقبین تمایل خواهند داشت که آنچه با کودکشان انجام می دهند و آنچه کودکشان یاد می گیرد را به شما نشان دهند.

همچنین ویزیت پیگیری به مشاور این فرصت را می دهد که ببیند آیا مشکلاتی وجود دارد که ضرورت پی گیری توسط فردی را ایجاد کند که برای حل مشکلات دشوارتر در امر مراقبت آموزش دیده است. امکانات پیگیری مراقب و کودک ممکن است در جاهای مختلف متفاوت باشد. برای مثال در درمانگاه ، مشاور بایستی از مراقب و کودک بخواهد که مجدداً مراجعه کنند. در جامعه ، ممکن است که یک نفر کارمند بهداشت که مشاور است بتواند خانواده را در منزل شان ملاقات کند. در زیر برگه **چک لیست** دور روزی را که مراقب موافقت کرده دوباره شما را ببیند دایره بکشید.

تمرین ویدیویی: مشکلات را شناسایی و به حل آنها کمک کنید

اهداف

این ویدیو مثالی از یک مراقب و کودک را که در تعامل با یکدیگر مشکلاتی دارند را نشان می دهد. شرکت کنندگان:

- مشکلی را که مراقب گزارش می کند شناسایی خواهند کرد.
- مشکلات موجود در تعامل مراقب و کودک را مشاهده کرده و تشخیص خواهند داد.
- راه حل هایی را برای مشکلات موجود در مراقبت پیشنهاد خواهند داد.

آماده سازی

۱. کامپیوتر و پروژکتور، یا صفحه نمایش تلویزیون و دستگاه سی دی خوان.
۲. سی دی **مراقبت از تکامل کودک** (ویدیو آموزشی). تمرین در آخر ویدیو است. (مادر دستش را حرکت می دهد - بدون هیچ ارتباطی با اشارات کودک - و کودک به اطراف اتاق نگاه می کند - بدون هیچ دلبستگی به مادر).
۳. ویدئوهای بیشتر. اگر شما توانسته اید در جلسات تمرین فیلم بگیرید، دو سه نمونه از تعامل مراقب - کودک مثلاً پاسخدهی خوب یا ضعیف مراقب به کودک، دلبستگی محکم یا ضعیف کودک به مراقب، پاسخ های عاطفی گرم یا سرد مراقب و کودک را شناسایی و نمایش دهید.

روند کار

۱. تمرینات ویدیویی را در CD-Rom باز کنید. دستورالعمل ها را در ویدیو دنبال کنید. در صورت لزوم اگر شرکت کننده ها سوالاتی دارند و می خواهند قطعه ای را دوباره ببینند، بخش ها را تکرار کنید.
۲. هر یک از سوالات موجود در **کتاب راهنما** را هر بار یک سوال را به منظور بحث بپرسید. به منظور مشارکت بیشتر، شرکت کننده های مختلف را مخاطب قرار دهید.
۳. اگر توانسته اید در طی جلسات تمرین فیلم بگیرید، مثال هایی از تعامل مراقب-کودک را نمایش دهید. در مورد هر مثال سوال کنید:

- در این تعامل چه چیزی مشاهده می کنید؟
- کودک به حرکات مراقب چگونه پاسخ می دهد؟
- مراقب به حرکات کودک چگونه پاسخ می دهد؟
- این تعامل در یادگیری (یا مراقبت) کودک چه تاثیری خواهد داشت؟
- چه تحسینی از مراقب می کنید؟

پیگیری مراقب و کودک

- چه راهنمایی هایی می کنید ؟ چه بازی و فعالیت های ارتباطی را توصیه می کنید؟ (شرکت کنندگان را برای تعیین پیشنهاد مورد نظرشان به **چک لیست** ارجاع دهید.)
- ۴. در طی جلسه تمرین بالینی بعدی ، از شرکت کننده ها بخواهید که تعامل مراقبین و کودکانشان را مشاهده کنند. مراقبین و کودکانی را که با یکدیگر بخوبی ارتباط دارند - آنها با حرکات و رفتارهایی مرتبط به شکل یک رقص در اشتراک با هم هستند - را شناسایی کنید.
- ۵. مراقبین و کودکانی را که به نظر می رسد ارتباط ضعیفی با هم دارند ، شناسایی کنید . اگر ما چنین مراقبی را مشاهده کنیم ، دلیل این ارتباط ضعیف چه چیزی می تواند باشد ؟ دلایل احتمالی عبارتند از :
 - مراقب غمگین و بی علاقه به نظرمی رسد ، شاید افسرده است.
 - کودک در واقع توسط فرد دیگری مراقبت می شود (پدر بزرگ یا خواهر بزرگ کودک)، و شاید مادر بیمار یا غایب است.
 - مراقب و کودک جداشده اند یا بعد از تولد کودک جدا شده بودند .
 - مراقب نمی داند به حرکات و نشانه های کودک چگونه حساس شده و پاسخ دهد .

ضمایم

ضمیمه الف کارت های تمرین

مجموعه ۱
بحث : مراقبت از تکامل کودک

مجموعه ۲
بحث : استفاده از کارت مشاوره

کارت های تمرین را روی یک طرف کاغذ رنگی بسته کارت چاپ کنید.
برای هر مجموعه از رنگ متفاوتی استفاده کنید تا بتوانید کارت ها را برای استفاده مجدد تنظیم کنید.

۱	۱. زمانی که مادر در باره توانایی های خود برای فراهم کردن مراقبت احساس اطمینان کند وظیفه اش را بهتر انجام می دهد.
۱	۲. وقتی کودک برای اولین بار وارد مدرسه می شود مغز با سرعت بیشتری در مقایسه با سنین دیگر تکامل می یابد.
۱	۳. کودکان خردسال از طریق دستکاری کردن اشیا و تقلید از دیگران بیشتر از آنچه که به آنها گفته می شود انجام دهند، یاد می گیرند .
۱	۴. پدر باید حتی قبل از اینکه کودک قادر به صحبت کردن باشد با او حرف بزند.

۱

۵. قبل از اینکه کودک صحبت کند،
تنها روشی که کودک ارتباط برقرار می کند با گریه کردن است.

۱

۶. کودک از هنگام تولد می تواند بشنود.

۱

۷. کودک در زمان تولد نمی تواند ببیند.

۱

۸. وقتی کودک چیزی را در دهان می گذارد
باید او را سرزنش کرد.

۱	۹. کودک فقط برای ناراحت کردن پدر و مادر اشیا را پرت می کند.
۱	۱۰. کودک زمانی که به اندازه کافی برای بازی با کودکان دیگر بزرگ شده باشد شروع به بازی می کند.
۱	۱۱. کودکان از طریق بازی با قابلمه ها و ماهی تابه ها، فنجان ها و قاشق ها می توانند یاد بگیرند.
۱	۱۲. با کودکان حرف بزنید، اما درحین شیردهی با اوصحبت نکنید . این کار حواس کودک را از شیرخوردن پرت می کند.

۲

۱. یک نوزاد تازه متولد شده ، یک روزه

۲

۲. یک نوزاد ۴ هفته ای

۲

۳. یک کودک ۵ ماهه

۲

۴. یک کودک ۶ ماهه

۲	۵. یک کودک ۱۳ ماهه
۲	۶. یک کودک ۲۸ ماهه
۲	۷. یک کودک ۱۰ ماهه که هنوز حرف نمی زند
۲	۸. یک کودک ۳ ساله که نمی تواند ببیند

کارت های تمرین

مجموعه ۲

بحث : استفاده از کارت های مشاوره

۲

۹. یک کودک ۸ ماهه که تمام اسباب بازی هایش
را پرت می کند

۲

۱۰. یک کودک ۴ ساله که می داند
چگونه بشمارد

۲

۲

ضمایم

ضمیمه ب مطالب برای کپی

۱. چک لیست ها

حداقل ۱۰ برگ از چک لیست ها برای هر شرکت کننده کپی کنید.

۲. بینایی و شنوایی کودک را کنترل کنید

برای کودکان ۶ ماهه و بزرگتر
که ممکن است مشکل یادگیری داشته باشند

برای هر شرکت کننده یک برگ از جدول ارزیابی شنوایی و بینایی کپی کنید
در صورت امکان بر روی کاغذ بسته کارت کپی کنید.

چک لیست برای مشاوره مراقبت از تکامل کودک

تاریخ: روز _____ / ماه _____ / سال _____ تکمیل شده توسط _____

نام کودک: نام _____ نام خانوادگی _____ سن: _____ سال / ماه _____ پسر / دختر

نام مراقب: _____ نسبت فامیلی: مادر / پدر / سایر: _____

آدرس: _____

۱. اعمالی را که تکامل کودک را تقویت می کنند، مشخص و با مراقب مشاوره کنید.

نگاه کنید	مراقب را تحسین کنید اگر مراقب:	مراقب را راهنمایی و مشکلات را حل کنید اگر مراقب:
فهم کودکان	☐ به طرف کودک و با او حرکت می کند، و با او حرف می زند یا همراه با کودک صدا درمی آورد.	☐ با کودک حرکت نمی کند، یا حرکات کودک را کنترل می کند: از مراقب بخواهید که حرکات کودک را تقلید کند، از کارهای کودک پیروی کند
	☐ به چشمان کودک نگاه می کند و با ملایمت با او حرف می زند ، به آرامی کودک را لمس می کند یا کودک را نزدیک به خود نگه می دارد.	☐ نمی تواند کودک را آرام کند، و کودک برای آرامش یافتن به مراقب نگاه نمی کند: به مراقب کمک کنید تا به چشمهای کودک نگاه کند، به آرامی با او حرف بزند و کودک را بغل کند.
	☐ با اسباب بازی یا فعالیت مناسب توجه کودک را از کارهای ناخواسته منحرف می کند .	☐ کودک را سرزنش می کند: به مراقب کمک کنید تا با دادن اسباب بازی و یا فعالیتی جایگزین ، توجه کودک را از کارهای ناخواسته منحرف کند.

بپرسید و گوش کنید	مراقب را تحسین کنید اگر مراقب:	مراقب را راهنمایی و مشکلات را حل کنید اگر مراقب:
کودک زیر شش ماه	شما چگونه با فرزندتان بازی می کنید؟	☐ با کودک بازی نمی کند: درباره راه هایی مناسب با سن کودک بحث کنید که به او کمک می کند تا ببیند، بشنود، حس کند و حرکت کند.
	شما چگونه با فرزندتان حرف می زنید؟	☐ با کودک حرف نمی زند: از مراقب بخواهید تا به چشمان کودک نگاه کند و با او حرف بزند.
	شما چگونه فرزندتان را می خندانید ؟	☐ سعی می کند به زور کودک را بخنداند یا اینکه نسبت به کودک پاسخگو نیست: از مراقب بخواهید تا ژست های بزرگی و صداهای شبیه غان و غون درآورد، صداها و ژست های کودک را تقلید کند، و پاسخ کودک را مشاهده کند.
کودک شش ماه و بیشتر	شما چگونه با فرزندتان بازی می کنید؟	☐ با کودک بازی نمی کند: از مراقب بخواهید تا بازی یا فعالیت ارتباطی مناسب سن کودک انجام دهد.
	شما چگونه با فرزندتان حرف می زنید؟	☐ با کودک حرف نمی زند ، یا با خشونت حرف می زند: به مراقب و کودک فعالیتی بدهید تا با هم انجام دهند. به مراقب کمک کنید تا آنچه کودک انجام می دهد و فکر می کند را تفسیر و پاسخ و خنده کودک را مشاهده نماید.
	شما چگونه فرزندتان را می خندانید ؟	☐ کودک را به خنده وامی دارد .
	فکر می کنید فرزندتان چگونه یاد میگیرد؟	☐ می گوید که کودک به خوبی یاد میگیرد.

۲. در صورت نیاز از مراقب بخواهید تا در یک هفته بعد دوباره کودک را ببینید (دور روز ملاقات را دایره بکشید)

شنبه یکشنبه دوشنبه سه شنبه چهارشنبه پنج شنبه جمعه

چک لیست برای مشاوره مراقبت از تکامل کودک

تاریخ: روز _____ / ماه _____ / سال _____ تکمیل شده توسط _____

نام کودک: نام _____ نام خانوادگی _____ سن: _____ سال / ماه _____ پسر / دختر

نام مراقب: _____ نسبت فامیلی: مادر / پدر / سایر: _____

آدرس: _____

۱. اعمالی را که تکامل کودک را تقویت می کنند، مشخص و با مراقب مشاوره کنید.

نگاه کنید	مراقب را تحسین کنید اگر مراقب:	مراقب را راهنمایی و مشکلات را حل کنید اگر مراقب:
تمام کودکان	☐ به طرف کودک و با او حرکت می کند، و با او حرف می زند یا همراه با کودک صدا درمی آورد.	☐ با کودک حرکت نمی کند، یا حرکات کودک را کنترل می کند: از مراقب بخواهید که حرکات کودک را تقلید کند، از کارهای کودک پیروی کند
	☐ به چشمان کودک نگاه می کند و با ملایمت با او حرف می زند، به آرامی کودک را لمس می کند یا کودک را نزدیک به خود نگه می دارد.	☐ نمی تواند کودک را آرام کند، و کودک برای آرامش یافتن به مراقب نگاه نمی کند: به مراقب کمک کنید تا به چشموهای کودک نگاه کند، به آرامی با او حرف بزند و کودک را بغل کند.
	☐ با اسباب بازی یا فعالیت مناسب توجه کودک را از کارهای ناخواسته منحرف می کند.	☐ کودک را سرزنش می کند: به مراقب کمک کنید تا با دادن اسباب بازی و یا فعالیتی چابگزین، توجه کودک را از کارهای ناخواسته منحرف کند.

بپرسید و گوش کنید	مراقب را تحسین کنید اگر مراقب:	مراقب را راهنمایی و مشکلات را حل کنید اگر مراقب:
کودک زیر شش ماه	☐ بازوها و پاهای کودک را حرکت می دهد، یا به آرامی به کودک ضربه می زند. ☐ توجه کودک را با جغجغه یا وسیله ای دیگر جلب می کند.	☐ با کودک بازی نمی کند: درباره راه هایی مناسب با سن کودک بحث کنید که به او کمک می کند تا ببیند، بشنود، حس کند و حرکت کند.
	☐ به چشمان کودک نگاه می کند و به ملایمت با او حرف می زند.	☐ با کودک حرف نمی زند: از مراقب بخواهید تا به چشمان کودک نگاه کند و با او حرف بزند.
	☐ برای خنداندن کودک به صداها و ژست های او پاسخ می دهد.	☐ سعی می کند به زور کودک را بخنداند یا اینکه نسبت به کودک پاسخگو نیست: از مراقب بخواهید تا ژست های بزرگی و صداها شبیه غان و غون درآورد، صداها و ژست های کودک را تقلید کند، و پاسخ کودک را مشاهده کند.
کودک شش ماه و بیشتر	☐ کلمه یا اسباب بازی های مناسب سن کودک با او بازی می کند.	☐ با کودک بازی نمی کند: از مراقب بخواهید تا بازی یا فعالیت ارتباطی مناسب سن کودک انجام دهد.
	☐ به چشمان کودک نگاه می کند و با ملایمت با او حرف می زند، از او سوال می پرسد.	☐ با کودک حرف نمی زند، یا با خشونت حرف می زند: به مراقب و کودک فعالیت بدهید تا با هم انجام دهند. به مراقب کمک کنید تا آنچه کودک انجام می دهد و فکر می کند را تفسیر و پاسخ و خنده کودک را مشاهده نماید.
	☐ کودک را به خنده وامی دارد.	
	☐ می گوید که کودک به خوبی یاد می گیرد.	☐ می گوید که کودک به کندی یاد می گیرد: مراقب را به فعالیت بیشتر با کودک تشویق کنید، شوایی و بینایی کودک را کنترل کنید. کودک مشکل دار را ارجاع دهید.

۲. در صورت نیاز از مراقب بخواهید تا در یک هفته بعد دوباره کودک را ببینید (دور روز ملاقات را دایره بکشید)

شنبه یکشنبه دوشنبه سه شنبه چهارشنبه پنجشنبه جمعه

کنترل شنوایی و بینایی کودک

برای کودکان ۶ ماهه و بزرگتری که ممکن است مشکل یادگیری داشته باشند

از مراقب سوالات زیر را بپرسید :

شنوایی

- آیا کودک شما وقتی کسی پشت سر او صحبت می کند، برای دیدن او سرش را برمی گرداند؟
- آیا کودک شما هر نوع واکنشی به صداهای قوی یا بلند نشان می دهد؟
- آیا کودک شما صداهای متفاوتی را درمی آورد (تاتاداداو، بابا)؟

بینایی

- آیا کودکشان به چشمان شما نگاه می کند؟
 - آیا کودک با چشم و سر خود شیء متحرکی را تعقیب می کند ؟
 - آیا کودکشان افراد آشنا (مثل مادر، پدر، برادر، یا خواهر) را می شناسد؟
 - آیا کودک شما می تواند به یک شیء چنگ بزند؟
- اگر مراقب جواب را نمی داند؛ از او بخواهید تا آن را پیدا کند. برای مثال، او می تواند پشت سر کودک صدایی ایجاد کند. می تواند مشاهده کند که آیا فرزندش با چشم و سر مدام متحرکی را تعقیب می کند. برای اینکه مراقب بتواند شنوایی و بینایی کودک را کنترل کند، باید کودک آرام بوده و بیماری سختی نداشته باشد.
- اگر پاسخ هر یک از این سوالات « خیر » باشد، کودک ممکن است مشکل شنوایی یا بینایی داشته باشد.
- اگر در منطقه شما خدماتی برای این کودکان وجود دارد، کودک را برای ارزیابی بیشتر ارجاع دهید.

کنترل شنوایی و بینایی کودک

برای کودکان ۶ ماهه و بزرگتری که ممکن است مشکل یادگیری داشته باشند

از مراقب سوالات زیر را بپرسید :

شنوایی

- آیا کودک شما وقتی کسی پشت سر او صحبت می کند، برای دیدن او سرش را برمی گرداند؟
- آیا کودک شما هر نوع واکنشی به صداهای قوی یا بلند نشان می دهد؟
- آیا کودک شما صداهای متفاوتی را درمی آورد (تاتاداداو، بابا)؟

بینایی

- آیا کودکشان به چشمان شما نگاه می کند؟
 - آیا کودک با چشم و سر خود شیء متحرکی را تعقیب می کند ؟
 - آیا کودکشان افراد آشنا (مثل مادر، پدر، برادر، یا خواهر) را می شناسد؟
 - آیا کودک شما می تواند به یک شیء چنگ بزند؟
- اگر مراقب جواب را نمی داند؛ از او بخواهید تا آن را پیدا کند. برای مثال، او می تواند پشت سر کودک صدایی ایجاد کند. می تواند مشاهده کند که آیا فرزندش با چشم و سر مدام متحرکی را تعقیب می کند. برای اینکه مراقب بتواند شنوایی و بینایی کودک را کنترل کند، باید کودک آرام بوده و بیماری سختی نداشته باشد.
- اگر پاسخ هر یک از این سوالات « خیر » باشد، کودک ممکن است مشکل شنوایی یا بینایی داشته باشد.
- اگر در منطقه شما خدماتی برای این کودکان وجود دارد، کودک را برای ارزیابی بیشتر ارجاع دهید.

ISBN 978 92 4 154840 3

**World Health
Organization**

For further information please contact:

World Health Organization
Department of Maternal, Newborn, Child and Adolescent Health (MCA)
20 Avenue Appia, 1211 Geneva 27, Switzerland
Tel +4122 791 3281
Fax +4122 791 4853
E-mail: mca@who.int
Web site: http://www.who.int/maternal_child_adolescent/en/